

EDAPP 2009 m. veiklos apžvalga

I. Įvadas

Ši apžvalga yra trečioji viešai skelbiama EDAPP, kuris teikia konsultacijas dėl pasiūlymų dėl teisės aktų ir susijusių dokumentų, apžvalga. Ji paskelbta 2008 m. gruodžio mėn. tinklavietėje www.edps.europa.eu.

Ši apžvalga yra EDAPP metinės veiklos ciklo dalis. Kartą per metus EDAPP pateikia praėjusių metų veiklos ataskaitą. Be to, EDAPP paskelbia savo kitų metų ketinimų konsultacijų srityje sąrašą. Todėl EDAPP kasmet pateikia dvi savo veiklos šioje srityje ataskaitas.

Bendros informacijos, susijusios su šia apžvalga, galima rasti 2005 m. kovo 18 d. strateginiame dokumente „EDAPP – Bendrijos institucijų patarėjas dėl pasiūlymų dėl teisės aktų ir susijusių dokumentų“. Šiame dokumente EDAPP nustatė savo politiką, susijusią su konsultacijų teikimu pasiūlymų dėl teisės aktų srityje; ši užduotis yra viena pagrindinių jo užduočių, grindžiamų Reglamento (EB) Nr. 45/2001 28 straipsnio 2 dalimi ir 41 straipsniu. EDAPP darbo metodas apibrėžiamas strateginio dokumento 5 skyriuje. Didelę šio darbo metodo dalį sudaro atranka ir planavimas (įskaitant reguliarią šios atrankos ir planavimo peržiūrą), kurie yra būtini siekiant veiksmingai konsultuoti.

Pagrindiniai apžvalgos šaltiniai yra 2009 m. Komisijos teisėkūros ir darbo programa bei keletas susijusių Komisijos planavimo dokumentų. Apžvalgą parengė EDAPP personalas. Rengiant ją tam tikriems Komisijos suinteresuotiesiems subjektams buvo suteikta galimybė pateikti savo pasiūlymus. Šie pasiūlymai labai vertingi.

Šią apžvalgą sudaro:

- ši įvadinė dalis, kurioje pateikiama trumpa konteksto analizė ir EDAPP 2009 m. prioritetai;
- priedas, kuriame pateikiami atitinkami Komisijos pasiūlymai ir kiti neseniai priimti arba planuojami dokumentai, dėl kurių EDAPP turi pateikti nuomonę.

Priedas pirmą kartą buvo paskelbtas 2006 m. gruodžio mėn. ir nuo to laiko atnaujinamas tris kartus per metus.

EDAPP pateikus nuomonę dėl dokumento (ar kitaip viešai į jį sureagavus) jis bus išbrauktas iš priedo, tačiau reikėtų pabrėžti, kad pateikęs savo nuomonę EDAPP toliau dalyvauja teisėkūros procese. Ypatingais atvejais dalykas gali būti pakartotinai įtrauktas į priedą, kuriame EDAPP pateikia antrąją nuomonę. EDAPP nuomones taip pat galima rasti EDAPP tinklavietėje (skilties „konsultacijos“ rubrikoje „nuomonės“).

II. Trumpa konteksto analizė

a. Raida ES

Lisabonos sutartis turi didelės įtakos duomenų apsaugos ES teisinei sistemai, pavyzdžiui, vieno bendro teisinio pagrindo nustatymas duomenų apsaugos srityje (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 16 straipsnis). Netikrumas dėl Lisabonos sutarties likimo yra svarbus sąlygų, kuriomis EDAPP vykdo savo veiklą, aspektas. Ši netikrumą papildo tai, kad 2009 m. bus išrinktas naujas

Europos Parlamentas ir paskirti nauji Komisijos nariai. Naujos Komisijos prioritetai gali turėti didelės įtakos EDAPP kaip patarėjo darbui.

Be to, atkreipiamas dėmesys į laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės ateities klausimą, nesusijusį su Lisabonos sutartimi. Vadinamosios Ateities grupės ataskaitoje daugiausia dėmesio buvo skirta judumo, saugumo ir privatumo pusiausvyros klausimui. Ši ataskaita ir joje taikytas konvergencijos principas bus naujos šios srities daugiametės programos, kuri turės būti priimta pirmininkaujant Švedijai (dažnai vadinama Stokholmo programa), pagrindu. Kitas svarbus pokytis šioje srityje yra laipsniškas vienos bendros teisminės erdvės („tikrosios teisingumo erdvės“) kūrimas pasitelkiant valstybių narių teismines sistemas jungiančius tinklus.

2009 m. Komisijos teisėkūros ir darbo programoje pabrėžiama, kad aktyvus valstybių narių ir ES institucijų tarpusavio solidarumas krizės atveju yra vienas svarbiausių aspektų. Būtų galima paminėti, kad toliau išvardyti ketinimai ypač svarbūs EDAPP veiklos srityje: poreikis užtikrinti bendrą koordinavimą ir reguliavimą, piliečių priartinimo prie Europos iniciatyvos (pagrindinės teisės ir pilietiškumas, migracija, teisingumas, saugumas ir sauga, vartotojų apsauga ir sveikata) ir geresnio reguliavimo strategijos.

b. Technologijų raida

2008 m. Komisija parengė svarbų komunikatą dėl tinklų ir interneto ateities, kuris taps vadinamosios universalios informacinės visuomenės pagrindu. Šiame komunikate pateikiami naujų technologijų, grindžiamų trimis svarbiausiomis technologinėmis tendencijomis, pavyzdžiai: neribojamas dažnių juostos plotis, visuotinė prieiga prie tinklo ir neriboti duomenų saugojimo pajėgumai. Nepaisant perspektyvių inovacijų, didesnio našumo, ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo, universali informacinė visuomenė sudarys sąlygas tvariam vystymuisi tik tuomet, jei su saugumu, duomenų apsauga ir privatumu susiję klausimai bus tinkamai sprendžiami ankstyvame jos kūrimo etape. Taip pat reiktų paminėti ES pastangas mokslinių tyrimų srityje, kuriomis prisidedama prie universalios informacinės visuomenės kūrimo, tiksliau projektus, kurie buvo atrinkti 2008 m. paskelbus konkursus pagal 7-ąją bendrąją mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programą IRT patikimumo ir mokslinių tyrimų saugumo srityje.

2008 m. pabaigoje Taryba ir Europos Parlamentas pasiekė kompromisinį susitarimą dėl peržiūrėtos Bendrųjų konsulinių instrukcijų redakcijos. Pagal šį kompromisinį susitarimą reikalaujama parengti išsamų biometrinių duomenų ir jų naudojimo apribojimų tyrimą.

c. Teisėsauga ir sienų kontrolė

2008 m. buvo priimta daug teisės aktų. Buvo priimta nemažai svarbių priemonių, susijusių su duomenų apsauga. Tarybos pamatinio sprendimo dėl asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminių bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, apsaugos priėmimas reiškia, kad nuo šiol trečiajam ramsčiui priklausančioje srityje taip pat galioja bendra ES duomenų apsaugos sistema. Kitos priemonės: Sprendimas 2008/615/TVR (Priumo sprendimas) dėl tarpvalstybinio bendradarbiavimo gerinimo, visų pirma kovos su terorizmu ir tarpvalstybiniu nusikalstamumu srityje, naujos teisinės sistemos, skirtos Europolui ir Eurojustui, taip pat reglamentas dėl Vizų informacinės sistemos. 2009 m. daugiausia dėmesio bus skiriama šių priemonių įgyvendinimui valstybėse narėse.

Vienas iš svarbiausių pasiūlymų – dėl Tarybos pamatinio sprendimo dėl keleivio duomenų įrašo (PNR) naudojimo teisėsaugos tikslais – vis dar svarstomas Taryboje. Intensyvios diskusijos dėl šio pasiūlymo, kuris iš esmės buvo parengtas siekiant prisidėti prie kovos su terorizmu,

būtinybės ir proporcingumo, yra palankiai vertinamos ir rodo, kad sprendimų priėmimo procese siekiama labiau suderinto požiūrio.

Be to, (etninio) profiliavimo klausimas tampa viena iš diskusijų dėl žvalgybos informacija grindžiamo viešosios tvarkos palaikymo temų. Keliamas klausimas, koku mastu profiliavimas gali būti priimtinas kaip priemonė.

Pastebimi dideli pokyčiai sienų valdymo srityje. Šiuo metu baigiama rengtis SIS 2, kurioje EDAPP numatytas priežiūros vaidmuo, išigaliojimui, paskelbtas Europos plataus masto informacinių sistemų valdymo agentūros įsteigimas ir numatytos pagrindinės naujos priemonės, pavyzdžiui, netrukus gali būti sukurta Europos atvykimo ir išvykimo kontrolės sistema.

d. Tarptautinis duomenų perdavimas ir globalizacija

Ar ES ir JAV pasieks susitarimą dėl keitimosi duomenimis teisėsaugos tikslais? Dedama labai daug pastangų rengiantis šiam susitarimui, pavyzdžiui, daug dirba vadinamoji Aukšto lygio kontaktinė grupė. Jei susitarimas bus pasiektas, jo poveikis gali būti dar platesnis nei vien tik keitimosi duomenimis su JAV teisėsaugos institucijomis srityje.

Padaryta nemaža pažanga siekiant suderinti ne tik teisėsaugos, bet ir kitose srityse taikomus duomenų apsaugos standartus. Pavyzdžiui, Azijos ir Ramiojo vandenyno regiono šalių ekonominio bendradarbiavimo forumas rengia standartus, o Lotynų Amerikos šalys bei šalys, kuriose kalbama prancūziškai, taip pat vykdo veiklą šioje srityje.

Diskusijos dėl paieškos sistemų, jų atsakomybės ir ES teisės duomenų apsaugos srityje taikymo ne ES paieškos sistemoms rezultatai rodo, kad reikia laikytis visuotinio požiūrio.

e. Tikslas – nauja teisinė sistema, reglamentuojanti duomenų apsaugą?

2007 m. liepos 25 d. nuomonėje dėl duomenų apsaugos Direktyvos 95/46/EB įgyvendinimo EDAPP pasiūlė pradėti mąstyti apie būsimą duomenų apsaugos sistemą, kuri iš esmės nesiskirtų nuo dabartinės.

Nuo to laiko buvo vykdoma tam tikra veikla atsižvelgiant arba neatsižvelgiant į šį pasiūlymą. Komisija sudarė Asmens duomenų ekspertų grupę ir pavedė jai atlikti tyrimą teisinės sistemos, reglamentuojančios duomenų apsaugą, ateities klausimu. Be to, šis klausimas bus svarstomas 2009 m. Europos duomenų apsaugos komisijos narių konferencijoje. UK informacijos komisijos narys pavedė atlikti tyrimą, kuriuo būtų remiamasi diskutuojant.

Šiuo metu vykdoma kita veikla, pavyzdžiui, įgyvendinama „Londono iniciatyva“ siekiant užtikrinti veiksmingesnę duomenų apsaugą, taip pat 29 straipsnio darbo grupė skiria savo išteklių tam tikriems svarbiausiems duomenų apsaugos klausimams spręsti, pavyzdžiui, šiuo metu nagrinėjamos kontrolieriaus bei duomenų tvarkytojo sąvokos ir su taikytina teise susiję klausimai.

Galima paminėti, kad žengtas pirmas žingsnis teisėkūros srityje – iš dalies keičiama e. privatumo direktyva. Diskusijose dėl šio direktyvos keitimo aptariamos ir kai kurios platesnės temos, pavyzdžiui, saugumo pažeidimai.

f. Kokią veiklą vykdo EDAPP?

EDAPP veikla šiose srityse gali būti apibendrinta taip:

- Nagrinėti visi klausimai. Informacijos saugojimas ir keitimasis ja tampa viena iš daugelyje politikos sričių naudojamų priemonių, gana dažnai – priemone vidaus rinkos veikimui skatinti.
- Dalyvavimas visuose etapuose, pradedant reagavimu į žaliąsias knygas, baigiant taikinimo posėdžiuose teikiamais patarimais, kai taikoma bendro sprendimo priėmimo procedūra.
- Toliau laikomasi esminių gairių. Itin svarbus rezultatų nuoseklumas, todėl EDAPP siekia užtikrinti duomenų apsaugos ir kitų (viešųjų) interesų pusiausvyrą.

III. EDAPP 2009 m. prioritetai

EDAPP, kaip patarėjo dėl pasiūlymų dėl ES teisės aktų ir susijusių dokumentų, politika iš esmės nesikeis. Tačiau galimi pokyčiai šioje srityje nulems naujus svarbius klausimus. Aišku, EDAPP aktyviai dalyvaus diskusijose dėl galimų teisinės sistemos, reglamentuojančios duomenų apsaugą, pakeitimų. Jei ir kai įsigalios Lisabonos sutartis, šios diskusijos suteiks papildomą impulsą.

Galima apibrėžti tris pagrindines EDAPP veiklos sritis. Pirma – visuomenės sveikata (nauja EDAPP dėmesio reikalaujanti sritis), antra – (kaip ir ankstesniais metais) laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė, ir trečia – informacinė visuomenė.

- a. Bendrieji klausimai
 - Atsižvelgiant į pokyčius, bus toliau rengiamasi Lisabonos sutarties įsigaliojimui.
- b. Visuomenės sveikata
 - E. sveikatos sistemų plėtojimas.
 - Antrinio medicinos duomenų naudojimo klausimas.
 - Teisėkūros veiklos, susijusios su išlaptinta informacija, klausimas.
 - Kai kurie kiti svarbūs klausimai, taip pat susiję su medicinos sektoriaus atstovų kritika duomenų apsaugą reglamentuojančios teisės atžvilgiu.
- c. Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė.
 - Stokholmo programa – nauja bendra sistema.
 - Pamatinio sprendimo dėl duomenų apsaugos priėmimo poveikio stebėseną.
 - Sienų valdymas ir atvykimo bei išvykimo kontrolės sistema.
 - Perėjimas prie SIS 2 ir valdymo institucijos įsteigimas.
 - Konvergencijos principo plėtojimas (iš Ateities grupės ataskaitos)
 - Veikla, susijusi su e. teisingumu ir viena bendra teisine erdve.
 - Parengti poziciją dėl klausimų, susijusių su profiliavimu.
- d. Pokyčiai informacinėje visuomenėje.
 - Kiti pokyčiai, susiję su pagrindiniais klausimais, iškeltais dėl e. privatumo direktyvos (saugumo pažeidimai, ryšys su IP teisėmis ir t.t.).
 - Rekomendacijos dėl radijo dažninio atpažinimo.
 - Socialiniai, moksliniai ir mokslinių tyrimų tinklai.
- e. Galimi duomenų apsaugos sistemos pakeitimai.
 - Toliau apibrėžiamos duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo sąvokos, tikslinamas taikytinos teisės ir jurisdikcijos klausimas (šie klausimai taip pat aptariami su nacionalinėmis duomenų apsaugos institucijomis 29 straipsnio darbo grupės posėdžiuose).
 - Pridedama vykdančią įvairią veiklą, susijusią su galima būsima sistema.
 - Tolesnė veikla po diskusijų dėl Reglamento 1049/2001 keitimo.

- Platesniame kontekste – duomenų apsaugos priemonių, kuriomis skatinama užtikrinti ES institucijų skaidrumą ir atskaitomybę, taikymo poveikis (pavyzdžiui: skelbiami ES finansinės paramos gavėjai).
- f. Tarptvalstybinio keitimosi informacija tinklų kūrimas.
 - Naujoviškų vaistų iniciatyva, vartotojų apsauga, sveikatos duomenys
- g. Išorės susitarimai ir bendri standartai.
 - Tolesnė veikla EDAPP pateikus nuomonę dėl Aukšto lygio kontaktinės grupės ataskaitos; ši veikla galbūt bus užbaigta ES ir JAV susitarimu dėl keitimosi teisėsaugos duomenimis.
 - Kiti susitarimai dėl vartotojų duomenų, pavyzdžiui, kovos su klastojimu prekyboje susitarimas.
- h. Kiti klausimai
 - EDAPP pateiks vieną ar kelis dokumentus, susijusius su jo kaip patarėjo politika, kuriuose bus aptariamas galimas dalyvavimas komitologijos ar kitose procedūrose, kai teisėkūros galios suteikiamos Komisijai, taip pat EDAPP dalyvavimas priimant sprendimus dėl duomenų perdavimo trečiosioms šalims ir teisinių konsultacijų poveikis EDAPP atliekamoms priežiūros funkcijoms.

Briuselis, 2008 m. gruodžio mėn.